

Simo VEJNOVIĆ

PARTIZANSKI MINERI

Okupacija zemlje zatekla me u Karlovcu. Prilikom povlačenja ispred Nijemaca ranjen sam u Novom Mjestu. Iako sam bio ranjen u nogu, krenulo je nas 13 bivših vojnika pješice prema Karlovcu. Kad smo došli blizu Karlovca nisam dalje mogao da idem, već sam izašao na cestu i tu sam zarobljen od Nijemaca i prevezen u Karlovac. Isti dan nisam imao na sebi vojničko već civilno odijelo. Pokupili su nas u dvorište, mnogo vojnika. Kad smo se kretali oko ograde primijetili smo djevojku, koja nam je rekla da bježimo jer ćemo otići u zarobljeništvo. Rekla nam je da ne idemo na stanicu u Karlovac, već da idemo u Rječice. Pronašli smo prolaz iz ograde i tako je nas 14 otišlo iz logora. Došli smo u Rječice kod prometnika željezničke stanice, bio je prijatan i predusretljiv. Interesovali smo se kada ide voz prema Glini. Predložio nam je da se kod njega na štali odmorimo, a pobrinuo se i za hranu. Sa mnom su tada bila dva Muslimana iz Blagaja, Meho Emširović, u toku rata bio je u domobranima, ali je dobar. Bio je neki Muha, taj je bio legionar.

Željeznički prometnik kod koga smo sklonjeni na štali donio nam je i komad slanine. Drugog dana ujutro došao je kod nas i rekao da nemamo voza do 13 časova, da ne treba da se plašimo, niko nas neće odati. Krenuli smo vozom tek naveče i došli

pod Petrovu Goru. Na manjoj stanici rečeno nam je da izađemo, jer voz ne može dalje, pošto je prekinuta pruga. Krenuli smo pješice i došli na cestu koja povezuje Karlovac i Glinu. Došli smo pred seosku kuću. Ovdje smo pitali za put prema Glini, pa nam je djevojka rekla da ne idemo u tome pravcu, jer je tamo bio pokolj naroda. Naravno da su u Glini poklani ugledni Srbi. Predložila nam je da ovdje prenoćimo, a da će nam drugi dan pokazati put preko ceste prema Bosni da se prebacimo između Bosanske Krupe i Bosanskog Novog.

Drugi dan smo došli u selo, navratili kod jednog čovjeka. Bio je bogat, zanatlija-kovač. Kako sam i ja bio puškar, počeli smo da razgovaramo o poslovima, te mi je povjerio da ima dva pištolja (gasera) neispravna. Držao ih je u radionici pod panjem na kome je kovao. On nas je lijepo primio, dao nam hrane, a ja sam mu popravio pištolje. On nas je uputio kuda ćemo dalje ići. Došli smo u selo Uvozdensko. Ono je naseljeno hrvatskim življem. Morali smo da kažemo da smo Hrvati i da smo rodom od Dvora na Uni. Pronašli smo seljaka koji nas je kolima prevezao do Dvora na Uni. Na putu su nas presrela dva mladića koji su nas napali, psovali kralja i sl. a zatim prevrnuli kola. Uspjeli smo da dođemo do Bosanskog Novog. Pronašli smo skelara (jer je most srušen), Arapovića, koji je pristao da nas preveze preko Une (po 10 dinara). Nas je bilo 7 vojnika. Kad smo bili na sredini Une, Arapović je zatražio da mu platimo ili će nas izbaciti u vodu. Počeo je da podbacuje veslo pod čamac, kako bi ga prevrnuo. Morali smo da mu platimo. Kad sam mu dao 100 dinara tražio sam da vrati razliku, na šta mi je Arapović rekao da kusur vraćaju veslom u glavu i kundakom u rebra. Vidjeli smo u kakvoj smo situaciji pa smo odmah krenuli dalje. Tako sam došao kući u Sokolište. Otac mi je tada rekao da bi najbolje bilo da se

ne pojavljujem, već da se negdje prikrijem.

Pošto je došlo do ustanka na Kozari, sa ustanicima sam učestvovao u napadu na Svodnu. Poslije toga čuo sam za grupu partizana na Karanu. Prešao sam Sanu i otišao na Karan. Tamo sam našao Ivicu Marušića - Katka, Zarka Zgonjanina i Dragana Marina. Namjeravao sam da ostanem kod njih, ali su mi rekli da se vratim. Dali su mi i letke, izvještaje i sl. da upoznam ljude u selu. Citao sam to Trivi Jovičiću, Iliji Mađenu, mome ocu i stricu i još nekim ljudima. U međuvremenu sam bio otkriven, pa su ustaše stale patrolirati da me hvataju.

Dogovorio sam se sa Perom Vejinovićem (poginuo je) te smo otišli u Rudice. Tamo je bila Novska četa. Tamo su bili Kelja Ličina i Ahmed Šehović - Šeho. I ja i brat Pero imali smo pištolje. Ličina i Šehović interesovali su se kako je u selu pa smo im rekli da je narod raspoložen za borbu. Napomenuli smo da smo napravili spisak od 390 ljudi koji bi mogli poći u borbu. Predložili smo im da pođu na naš kraj da tamo stvorimo jedinicu. Bilo je to u septembru 1941. Rekli smo da je narod raspoložen u Agićima, Miskoj Glavi, Volaru, Cikotama, Jugovcima, Trgovištu, Vitasevcima, Sokolištu i Madmirovcu, da bi mnogi pošli u borbu, jer su učestvovali u dizanju ustanka.

Jedne subote došli su Ahmet Šehović i Kelja Ličina s dvije partizanke i nekoliko boraca. Ja sam imao zadatak da sazovem narod u školu na zbor. Bilo je mnogo naroda. Tada je stvorena četa. Imenovan sam za komandira čete. Imenovali smo i odbornike i izvršene su druge pripreme. Desetina se sutradan povukla.

Za stvaranje naše čete doznale su ustaše preko Tome Gojića, zvanog Vujasina, i Jovana Dabića. Upućena je satnija ustaša iz

Ljubije na čelu sa Ganićem. Oni su uhvatili našeg stražara prema Surkovcu, zatim su pohvatali odbornike Stojana Batoza, Petra Pančića i još neke. Ostali su samo Lazo Dženić, Gavro Pekija, Tešo Stjepanović, Lazo Majkić, i Nikola Vejnović. Njih 9 je do-
tjerano do kuće moga oca. Moj brat Đorđo, stričević Pero i ja
povukli smo se u šumu. Otac nam je otjeran u logor.

Đorđo, Pera i ja odlučili smo da pređemo preko Sane i da
krenemo na Karan. Uzeo sam vreće i lopate te smo prešli preko
Sane i prošli pored domobrana u Svodnoj. Rekli smo im da idemo
u šumu radi nabavke pržine pošto sam po zanimanju kovač. Trojica
domobrana stajali su na pruzi, nasmijali su se na nas, jedan je
dobacio: "Sretan put", kao da su znali kuda idemo. Mi smo prva
grupa koja je u septembru 1941. prešla preko Sane i došla na
Karan u partizane.

Po dolasku na Karan javili smo se Ivici Marušiću - Ratku.
Bili su i Zarko Zgonjanin i Dragan Marin. Kako sam bio zanat-
lija-puškar, trebalo je da stvorim radionicu. Našao sam alata
kod Koste Hodića, zatim kod Janjuza u Marinama. Prva akcija u ko-
joj sam učestvovao bila je škola na Umetaljki kod Dobrljina.
Istina, prilikom polaska na akciju, Ratko mi nije dozvolio, go-
voreći da sam im potreban, pa sam zamolio Zarka Zgonjanina, koji
mi je rekao da im se priključim kada budemo vršili raspored za
napad. Ova akcija, izvedena je 17/18. decembra 1941. Bio sam
u desetini Mirka Mačka, u vodu Laza Lazića. Kada me je primije-
tio Ivica Marušić - Ratko ljutio se što sam samovoljno došao.
Rekao sam mu da sam došao u partizane da se borim noću a danju
da radim. Zadatak naše desetine je bio da likvidira bunker ispod
škole. Kada je dat znak za napad, pošli smo naprijed. Ispred

bunkera je postavljena žica, pa sam od nje bio povrijeđen. Krenuli smo naprijed. Imao sam bombu koju sam bacio na bunker. Drugovi su bacili bombe, a zatim sam primijetio domobrane kako bježe prema školi. Sjećam se da sam pucao na jednoga, koji je u povlačenju pružao otpor. Bio je pogoden. Primijetio sam Dragana Marina kako kreće naprijed i ubacuje bombu kroz prozor u školu. Ovo uporište u toku noći je likvidirano (oko 70 neprijateljskih vojnika). Mislim da je tada zarobljeno 5 puškomitraljeza, a ostale su bili karabini.

Do akcije na Prijedor u maju 1942. radio sam u radionici za popravku oružja, na Kozari. U prvo vrijeme bilo je poteškoća, jer nismo imali materijala. Kasnije smo koristili avionske i druge bombe koje je neprijatelj bacao, a nisu eksplodirale. Sjećam se da su neke bombe bile slične tegovima, a teške oko 2,5 kg. Bile su podane za pravljenje ručnih bombi. Napravio sam 7 takvih bombi, koje smo ponijeli za Podgrmeč i kasnije na akcijama Bihać. Bacili smo ih prilikom akcije na Suhaču.

Eksploziva je bilo vrlo malo i teško je bilo do njega doći. Dobaćali smo nešto iz Lješljana, ali ga kasnije nije bilo. Zato smo bili upućeni na traženje neeksplodiranih avionskih bombi, mina i topovskih granata. Sjećam se slučaja iz 1942. Doznali smo od Milana Zgonjanina da u jednom gaju postoji avionska bomba koja nije eksplodirala. Otišao sam na to mjesto i pronašao. Otpočeo sam sa grupom drugova da je iskopavam. Sa mnom su bili Milan Zgonjanin, Lazo Krneta i još dva druga iz čete sa Karana. Kada smo došli do bombe, drugovi su se uplašili. Sa mnom je ostao Lazo Krneta. Nije htio da me napusti govoreći da njegova glava nije skuplja od moje. Stajao je sve vrijeme kod mene dok nisam otkopao bombu, a zatim smo pronašli lance pomoću kojih smo je izvadili. Bila je teška oko

110 kg. Pošto smo je izvukli iz zemlje demontirao sam upaljač. Sada je bomba postala bezopasna. Milan Zgonjanin i Mado Kantar ponijeli su je i nosili vrlo kratko. Bila je teška. Zatim je Lazo Krneta rekao da je metnu na njega, da će je sam nosti. Zaista je teško vjerovati, ali je tačno da je Lazo Krneta sam ovu bombu odnio do crkve u Marine.

Ovu bombu smo kasnije stavili pod prugu kod Reljića. Bomba je eksplodirala i prekinula željezničku prugu.

Kao što sam napomenuo, oskudijevali smo u eksplozivu. Dobijali smo nešto iz Ljubije od Drage Marušića. Od njega smo dobili i dvije kabl mašine, zatim smo dobijali električne upaljače, kao i manje količine eksploziva. Tako je bilo do oslobođenja Ljubije. Morali smo i pored toga tražiti avionske bombe, granate i mine. Dolazili smo do malih avionskih bombi, zvali smo ih krilatice. Imale su krilca, a unutra upaljač sa nekoliko točkića. Ovakvih mina bilo je u selu Božićima nedaleko od kuće Nikole Kovačevića. Pronađeno je ovdje više ovakvih bombi. Bilo ih je po 25 komada u sandukima, jer su ih tako i bacali. Vadili smo eksploziv iz ovih bombi kao i upaljače. Ovo smo stavljali u mine sa kojima smo minirali pruge i uništavali neprijateljske vozove sa vojskom.

Neposredno pred napad na Prijedor dobili smo partizanski top iz Banije. Zamijenjen je za puškomitraljez "Bruno". Bio je primitivno izrađen. Uz njega je bila jedna granata, rađena je od vodene cijevi. Top je izrađen u Gvozdenkom. Bio sam zadužen od Šoše da rukujem ovim topom u akciji na Prijedor. Sa mnom su bili Mlađo Kolundžija, Mirko Lukavica i Risto Stupar. To je bila posada. Drugovi iz Banije koji su donijeli Top rekli su u šali da "top tuče i naprijed i natrag nazad", da vodimo računa o punjenju, stavljajući u njega samo fildžan baruta. Pred akciju na Prijedor bili

smo kod Turudija. Boša je naredio da se top isproba i da se stave dvije mjere baruta. Rekao sam da to top neće izdržati, ali sam morao tako postupiti, jer je Boša bio uporan. Stavili smo dvije mjere baruta te je došlo do eksplozije i uništenja topa. Tako je ranjen Stevo Turundija. Udarilo ga je parče razvaljenog topa. Komadi su letjeli na sve strane. Tako smo ostali bez topa.

Krenuli smo u akciju na Prijedor bez topa. Išao sam uz Stab bataljona Zarka Zgonjanina. Frošli smo od Puharske kroz Prijedor i došli do Radetića. Nismo mogli dalje, jer su ustaše davale otpor iz gimnazije i apoteke. Sjećam se da sam tada primijetio nekoliko puškomitraljezaca koju odstupaju. Rekli su da im ne dejstvuju puškomitraljezi. Uzeo sam ove puškomitraljeze i pokušao da ustanovim kvar. Ispostavilo se da su bili zanečistićeni zemljom, nekima je slomljena igla (u 4 puškomitraljeza), ali sam imao rezervnih igala. Popravio sam ove puškomitraljeze. Tada sam se upoznao sa Milošem Vejinovićem. Kada je vidjeo kako ja popravljam puškomitraljeze, na brzinu je naredio da mi borsidonesu više kutija cigareta. Bilo ih je mnogo na Šatorskom kri-lu, na kome sam popravljao puškomitraljeze. Miloš je poginuo u toku rata.

Na Karanu sam 1942. pravio iglu za top koji je zarobljen na Japri. Trebalo je drugovima u Podgrmeču napraviti iglu za ovaj top. Bio je to brđski top bez igle. Napravio sam iglu sa ono alata što smo imali. Bio je ovdje zarobljeni Nijemac koji je pitao za alat kojim smo ovo napravili. Mile Mutić, koji je znao njemački, objasnio mu je da smo to ručno turpijom napravili.

Prilikom oslobođenja Prijedora imali smo poteškoća jer je

bilo mnogo nagaznih mina. Bile su postavljene oko Prijedora. Sa mnom je tada radio Gojko Mrđa. Najteže je bilo demontirati male nagazne mine u drvenim kutijama. Manije su postavljene, pa su već zarasle u travu. Trebalo je najprije otkriti sistem po kome su postavljene, a onda je bilo lako. Uglavnom su postavljane po sistemu cik-cak.

Napravio sam 1942. sedam bombi koje sam ponio kada smo pošli na Podgrmeč, a kasnije napadali na Bihać. Rečeno mi je da izaberem grupu drugova sa kojima ću iz Bihaća vršiti otpremanje materijala. Bio je sa mnom Mlado Graonić, koji je ovdje i poginuo, Mirko Zec, takođe poginuo, Dragan Durazor, ranjen. Ostalo je nas 10 koji smo radili na ovom zadatku.

Po povratku na Karan opet sam nastavio da radim u radionici. Pred Kozaračku ofanzivu, dobio sam zadatak da miniram most na Prljegovcu prema Svodnoj. Trebalo je postaviti minu i dići u zrak ono što naiđe, kamion ili drugo vozilo. Sa mnom je pošao Mladen Zujčić, sin Trivunov. Poginuo je u toku rata. Htjele su da pođu s nama Bora Batoz i Vuka Miodrag. Vod Trivuna Pralice trebalo je mitroljezom da nas štiti sa Stankovića brda. Postavljene su izvidnice prema Prijedoru i Bosanskom Novom. Javljeno je da od Prijedora kreće kamion sa Nijemcima. Kada je došao u blizinu, Trivun Pralica je otvorio vatru, iako nije imao zadatak da napada dok se ne minira ~~na~~ most sa vozilom. Kamion je poslije toga pošao velikom brzinom. Aktivirao sam minu ispred kamiona tako da mu je karoserija odsječena, a ostala je mašina. U kamionu je bila komisija za opravak pruge. Kada smo došli do kamiona pronašli smo skicu pruge, zatim nekoliko pištolja i automate. Uzeli smo oružje, skicu i kantu benzina i povukli se prema Ahmetovićima.

U toku borbe Nijemci su davali žestok otpor dok su imali municije. Nisu htjeli da se predaju. Sjećam se da su neki kopački sasjekli dvojicu Nijemaca koji su se sklonili u šumu. Zarobljeno je njih 5-7, među kojima i oficir, kapetan po činu. Saslušan je na Karanu, ali je bio drzak. Zapalili smo 3 kamiona, a automobil smo sa oficijrom istjerali uz Grabašnicu. Sa mnom je bio Pero Muharem. Došli smo u Marine. Ovdje smo našli Zarka Zgonjanina, koji mi je rekao da se radionica na Karanu rasturi jer je počela kozarska ofanziva. Tada sam demontirao i automobil, sakrivši motor pod bukvu. Sklonio sam alat i nešto oružja (neispravan puškomitraljez).

Prilikom kozaračke ofanzive zarobljeni su topovi na Ravnom Gaju. Popravljao sam top kod kuće Vase Avdulaja, u selu Strigovi. Bili su mu izbačeni dijelovi za okidanje. U međuvremenu je naišao neprijatelj, pa sam top zakopao u Pastirevu.

